

Opgedragen
aan de ziel van mijn moeder zaliger
Esmat Soleimani - Hesari Kalantari
(afscheid: 6 augustus 2000)
en
aan de ziel van mijn kameraad zaliger
Saeed (Mohammad Ebrahim) Farmani
(afscheid: 3 oktober 2018)!

Mohammad Hosein Sjahriyar

Gegroet, Heydar-baba!

حیدر بابا سلام!

Vertaald uit het Azerbeidzjaans door dr. Ali Soleimani

UITGEVER:
HET TALENHUIS
DRACHTEN - NEDERLAND

Sjahriyar

شهریار

Seyyed Mohammad Hosein Behjat Tabrizi
(سید محمدحسین بهجت تبریزی)
(1906 - 18 september 1988)

Oorspronkelijke titel:
Heydar-baba-ya salam
حیدر بابایا سلام

Nederlandse vertaling uit het Azerbeidzjaans
en aantekeningen: Soleimani, Ali

De foto op pagina 3 betreft een kopie uit het
archief van Het Talenhuis.

Druk- en bindwerk van de eerste druk:
Donkel & Donkel, Drachten - Nederland

ISBN-10: 90-801363-6-0
ISBN/EAN 13: 978-90-80136-36-6

Tweede druk (digitaal): herfst 2018

Eerste druk op papier: herfst 2000

Uitgever:
HET TALENHUIS
01062831 KvK. Leeuwarden 10-10-1991
JANSONIUSPLEIN 19
9203 NH DRACHTEN
Tel.: (+31) 0512 - 540560
Internet: www.talenhuis.com
E-mail: info.talenhuis.com

حیدر بابا، یولوم سن نن کج اولدی،
عمروم کچدی، گلیمه دیم، کج اولدی،
هچ بیلمه دیم کوزلرون نج اولدی،
میلمز دیم دنکه لر وار، دونوم وار،
ایستلین لیک وار، آیر لیق وار، نولوم وار!

*Heydar-baba!
Mijn weg voerde mij van jou af.
Mijn leven is bijna voorbij.
Ik kon niet naar jou toe komen
en nu is het te laat.
Ik weet niet meer wat er gebeurde met
jouw lievelingen.
Ik wist niets van de toppen en de dalen
van het leven.
Ik wist niets van verdwalen, afscheid,
dood!*

Inhoudsopgave

woord vooraf	11
dankbetuiging	13
autobiografie van Sjahriyar	13
verklaring van de dichter sjahriyar over het schrijven van het gedicht Gegroet, Heydar-baba!	15
Gegroet, Heydar-baba!	17
verklaring van de woorden	41

Woord vooraf

سعدی:

”بی دوست زندگانی ذوقی چنان ندارد

ذوقی چنان ندارد بی دوست زندگانی!“

De wereldberoemde Iraanse dichter Saadi:
“Zonder vrienden heeft het leven kraak noch smaak,
Kraak noch smaak heeft het leven zonder vrienden!”

Op 6 augustus 2000 ontving ik in Nederland het overlijdensbericht van mijn moeder zaliger Esmat Soleimani - Hesari Kalantari. Zij werd in Teheran, Iran, begraven en ik rouwde in den vreemde, in Nederland.

Eén van de weinige troostmiddelen in die rouwtijd was het voortdurend luisteren naar het gedicht “Gegroet, Heydar-baba!” in het Azerbeidzjaans, mijn moedertaal, met de stem van de dich-

ter Sjah-riyar. De geluidscassette daarvan samen met een boekje, waarin dit gedicht in het Azerbeidzjaans was opgenomen, waren een geschenk van mijn kameraad Saeed. Om de rouw van mijn moeder enigszins te kunnen verwerken, begon ik het gedicht "Gegroet, Heydar-baba!" in het Nederlands te vertalen. Tijdens het vertaalwerk moest ik vaak Saeed om hulp vragen. Het Azerbeidzjaans was ook zijn moedertaal en hij beheerste het op een hoog niveau. We vertaalden het met veel tranen en nostalgie. De Nederlandse vertaling van het gedicht "Gegroet, Heydar-baba!" werd in hetzelfde jaar op papier uitgegeven.

Op 3 oktober 2018 moest ik voor altijd afscheid nemen van mijn kameraad zaliger Saeed (Mohammad Ebrahim) Farmani!

Deze uitgave helpt mij om dit verlies enigszins te kunnen verwerken.

Link naar het gedicht "Gegroet, Heydar-baba!" met de stem van de dichter Sjahriyar:
<https://www.youtube.com/watch?v=NeGb2DfyLQY>

Ali Soleimani,

Drachten,
oktober 2018.

Dankbetuiging

Het vertaalwerk beweegt zich altijd tussen de wal van het werk en het schip van de literatuur. Is een vertaalwerk literatuur of niet? Als het geen literatuur is, wat is het dan wel?

Een antwoord hierop is niet nodig. Het woord literatuur zelf heeft ook geen vaste omschrijving.

De bekendste omschrijving van het woord literatuur is een geschrift waarin scheppend werk wordt tentoongesteld.

De vertalers hoeven dus geen moeite te doen om hun werken erkend te krijgen als literatuur. Vertaalwerk is al een geschrift waarin scheppend werk heel duidelijk te zien is met name vertaalwerk van literatuur.

Heden ten dage is vertaalwerk van een stuk literatuur niet mogelijk zonder toezicht, correctie, raad, advies enz. De beste vorm hiervoor is samenwerking of beter gezegd, teamwork tussen native speakers van de taal en de vertaler.

Dit is een dankbetuiging aan allen die mij hierbij, in welke vorm dan ook, geholpen hebben.

Ali Soleimani, Drachten, herfst 2000.

Autobiografie van Sjahriyar

De dichter Seyyed Mohammad Hossein Behdzjat Tabrizi bekend onder de dichtersnaam Sjahriyar, is op zondag 18 september 1988, 's ochtends om 4 uur, in het ziekenhuis Iranmehr te Teheran overleden.

Hij werd in het jaar 1904 in Tabriz, de hoofdstad van de Iraanse provincie Azerbajdzjan, geboren. Zijn geboortedatum viel tijdens het koningschap van Mohammad-Ali-Sjah van de Qadzjariden dynastie, de opstand van Sattar-Chan* en de revolutionaire veranderingen in Tabriz. Zijn vader Hadzj Mir Aqa Chosjkaanabi, die werkte in dienst van Amir Nezam Garroesi, werkte aan het eind van zijn leven als advocaat. Wegens onrust in Tabriz stuurde hij zijn gezin naar de dorpen Chosjkaanab en Sjangul-Awa, welke aan de voet van de berg Heydar-baba lagen en later de bron zijn geweest voor het gedicht Gegroet, Heydar-baba.

In het jaar 1921 rondde hij de voorbereidende studies aan de Foejoezat-school in Tabriz af.

* Sattar-Chan was een van de leiders van de constitutionele revolutie in Tabriz.

Daarna ging hij naar Teheran en begon met zijn hogere studies aan de school Dar-al-fonoen.

In het jaar 1924 haalde hij zijn diploma en ging naar de school voor geneeskunde. Hij maakte daar zijn studie niet af, want toen begon zijn leven als dichter. Er wordt gezegd dat Sjahriyar vijftien jaar lang een vurige liefde koesterde. Deze liefde veranderde het leven van de jonge dichter. In het jaar 1931 begon hij als overheidsambtenaar. In de eerste vier jaar daarvan werkte hij in de gebieden

Chorasan * en Tabriz. Daarna voor nog twee periodes, van 1921 tot 1956 en van 1970 tot 1973, in Teheran. Tijdens zijn laatste verblijf in Teheran stierf zijn echtgenote en kon hij Teheran niet meer verdragen. Daarop verhuisde hij naar zijn geboortestad Tabriz en daar verbleef hij tot zijn dood. Hij liet twee dochters Sjahnaz en Maryam en een zoon Hadi achter.

Ontwikkeling van de gedachten en de geest van Sjahriyar

Het opgroeien van Sjahriyar was in de verschillende fases van zijn leven veranderlijk maar het staat wel vast, dat hij in zijn jeugd een gelovige Islamitische jongen was.

* Chorasan, een provincie in Noord-Oost Iran.

In woord en daad bezat hij een onrustige ziel. Toen hij nog geen twintig was, woonde hij spiritistische bijeenkomsten van dr. Alam-al-doleh Saqafi bij. Meestal was hij 's nachts wakker, las de Koran en was bezig met Islamitische meditatie. Gedurende een periode leefde hij met derwisjen en mystici.

Altijd was hij op zoek naar een vorm van geestelijk leven.

Verklaring van de dichter Sjahriyar over het schrijven van het gedicht Gegroet, Heydar-baba!

Uit het voorwoord in de eerste druk in het Azerbeidzaans:

“In mijn werken heb ik het een en ander over mijn geboortegrond geschreven. Ik was daar echter nooit tevreden over. Daarom had ik het plan om iets te schrijven in de vorm van dorps-literatuur, wat ook makkelijk te begrijpen is voor de speelgenootjes van mijn kindertijd. Maar doordat ik zo lang in de hoofdstad Teheran gewoond heb, was ik bijna de klanken van de Azerische taal vergeten. Ook de herinneringen aan mijn kindertijd hadden veel van hun kleur verloren.

Maar vanaf het moment dat mijn moeder, God hebbe haar ziel, bij ons in Teheran kwam, werd ik gebiologeerd door de verhalen, die ze mij vertelde. Heel langzaam begonnen de doden in mijn

hoofd weer tot leven te komen en kregen de schilderijen uit mijn kindertijd weer kleur. Dit was de aanzet tot het schrijven van Heydar-baba.”

Er wordt over het ontstaan van het gedicht Heydar-baba ook gezegd, dat de moeder van de schrijver hem aanspoorde tot het schrijven van het gedicht Heydar-baba met de woorden: “Jij hebt zoveel gedichten in het Perzisch, de taal die ik niet begrijp, geschreven. Waarom schrijf je niet eens in het Azerisch, de taal waarvan ik de woorden een voor een in jouw mond heb gelegd. Moeders begrijpen hun kinderen ook als ze doofstom zijn, maar ik begrijp van jouw Perzische gedichten helemaal niets.”

Gegroet, Heydar-baba!

حیدر بابا سلام!

Heydar-baba is de naam van de berg, die vlakbij het dorp van de dichter Sjahriyar ligt, de dichter praat tegen deze berg:

Heydar-baba!
Wanneer, het onweert in de lucht,
de beken en rivieren overstromen
en groepen meisjes ernaar staan te kijken,
vrede en eer zij jou en jouw volk.
Heydar-baba, roep mij terug in je herinnering
alsjeblieft.

Heydar-baba!
Wanneer je seizoenvogels opvliegen
en een konijn vanachter een struik opspringt en
vlucht
roep mij dan terug in je herinnering alsjeblieft
en maak gesloten harten blij.

Heydar-baba!
Wanneer, de lentebries aanzwelt tussen de
priëlen,
sneeuwkllokjes en krokussen ontluiken,
en witte wolken hun gewaden uitwringen,
vrede zij hen, die zich mij herinneren;
zodat er geen verdriet in onze harten blijft.

Heydar-baba!
Zonnewarmte zij jouw deel.
Vreugde zij op je gezicht!
Dat er water blijft komen uit jouw bronnen.
Laat jouw kinderen boeketten binden
en laat de wind de boeketten naar mij brengen
waardoor mijn slapend geluk kan ontwaken.

Heydar-baba!
Geluk zal altijd van je af stralen.
Bronnen en tuinen zullen je omgeven.
Na ons zal jij blijven bestaan.
Wat is leven?
Toeval, het lot, dood en verderf.

Het is zowel ouderloos als kinderloos.

Heydar-baba!

Mijn weg voerde mij van jou af.

Mijn leven is bijna voorbij.

Ik kon niet naar jou toe komen

en nu is het te laat.

Ik weet niet meer wat er gebeurde met jouw
lieve-lingen.

Ik wist niets van de toppen en de dalen van het
leven.

Ik wist niets van verdwalen, afscheid, dood.

Heydar-baba!

Een kerel vergeet het goede nooit.

Het leven is vergankelijk en spijt is nutteloos.

Een slappeling vergaat het nooit goed.

Ik zal je nimmer vergeten,

als ik niet meer terug kom, vergeef me.

Heydar-baba!

Wanneer, Mir Ajzdar zijn boodschap omroept
luistert het dorp zwijgend en stil.

Wanneer Asjiq Rostam zijn instrument stemt,
weet je nog hoe ik dan rende door jouw straatjes
als een vliegende vogel.

Heydar-baba!

De blozende appels uit het dorp Sjenkuul Awa,
het daar af en toe logeren,

het met appels, stenen of kweeperen gooien,
dit alles blijft als een zoete droom in mijn
herinnering
en beïnvloedt mijn denken en mijn doen.

Heydar-baba!
De ganzen bij de Qoeroe Gol,
de spelende muzikanten in de heuvels,
de herfst en de lente in jouw velden,
deze beelden heb ik nog steeds voor mijn ogen
wanneer ik alleen zit en aan jou denk.

Heydar-baba!
Moge het kwaad van bedevaartgangers
op weg van Qaaraah-Tsjamaan naar Kaarbala,
neerdalen op diegenen, die niet geloven.
Helaas, wij worden verleid
door het moderne leven.

Heydar-baba!
De satan heeft ons verleid.
Hij heeft de liefde uit de harten getrokken.
Hij bezorgt ons een zwarte dag.
Hij heeft oorlog over de mensen gebracht.
En de vrede met bloed besmeurd.

Heydar-baba!
Als er gezorgd wordt voor de wenenden
zal er geen bloed vloeien.
Wie een mens is, draagt geen dolk;

een blinde zal een leidende hand nooit los laten.
Onze hemel is veranderd in een hel
en onze vreugde is veranderd in verdriet.

Heydar-baba!
Wanneer, de herfstwind de bladeren doet vallen,
de wolken van de bergtoppen naar de dorpen
zakken
en Sjeik Al-Islam zijn prachtige stem laat klinken,
klinkt een zucht in alle harten en
de takken van de bomen buigen voor God.

Heydar-baba!
Dat de bron Dasjli-Boelag niet vol stenen zal
komen,
de tuinen niet zullen verdorren
en de ruiters daar zijn dorst zal kunnen lessen.
Zeg, dat uit de bron altijd water zal vloeien
zodat allen die dorst hebben kunnen drinken.

Heydar-baba!
Wanneer, de schoonheid van bergen en rotsen
zich toont,
de nachtegaal zingt voor haar jong,
de prachtige witte, blauwe en grijze lentekleuren
stralen,
zou ik weer terug willen zijn in het dal tussen de
bergen
en voor de herder het lied willen zingen:
"Roep het lam weer terug!"

Heydar-baba!
Lopend langs Soeli-jerien,
langs de rivier, de bron, de velden
zie ik mintplanten drijven op het water
mooie vogels vliegen door de lucht
en drinken water in een lome stilte.

Heydar-baba!
De boerenknechten laten hun zeisen dansen over
de aren
alsof ze goudblond haar kammen;
de jagers zetten een val uit voor de kwartels;
de boerenknechten nemen hun middagbrood en
karnemelk
ze dutten wat en gaan weer aan het oogsten.

Heydar-baba!
Wanneer, de zon voor het dorp onder gaat,
de kinderen eten en gaan slapen,
de maan knipogend te voorschijn komt uit witte
wolken,
vertel de kinderen dan ons verhaal
vol van vreugde en boordevol verdriet.

Heydar-baba!
Wanneer, de oude oma 's avonds een verhaal
vertelt,
alle deuren klepperen door de storm,
de wolf één van de Zeven geitjes rooft,
dan wil ik weer een kind zijn,

of een bloem die bloeit en weer verdwijnt.

Heydar-baba!

Ik at het broodje bij mijn lieve tante
en kleetde mij aan om weg te gaan.
Ik liep tussen de tuinen en zong een liedje.
Wat mis ik die verwennerij en
het paardje rijden op een stok.

Heydar-baba!

Tante Hadzja waste haar kleding in de rivier;
Memed Sadeq bedekte zijn dak met rode aarde.
Wij wisten niets van heuveltjes, stenen en
muurtjes.
Als we ze tegen kwamen, sprongen we erover
heen.
Oh, mijn God, hoe zorgeloos leefden wij.

Heydar-baba!

Toen, Sjeik al Islam begon met zijn gebed,
Masjad Rahim zijn gebedskleed aan deed,
Masjad Hadzli zijn geitensoep at,
waren wij blij met elke bruiloft of elk feest,
van wie dan ook.

Heydar-baba!

Toen, Maliek Niaz zijn paard zadelde,
er op sprong en zigzaggend door het dorp reed
en net als een adelaar de wegen beheerste,
hingen de meisjes uit de ramen

een prachtig schilderij om naar te kijken.

Heydar-baba!
Wanneer, het dorp zijn bruiloften viert
en meisjes henna en lampenpitten
geven aan de bruiloftsgasten
en de bruidegom een appel
naar zijn bruid werpt,
dan begeer ik één van die meisjes
en de muzikanten vertolken mijn gedachten.

Heydar-baba!
Mint rond de bronnen,
augurken en meloenen in een tuinderij
wit suikergoed en gom van rondtrekkende
kooplui.
Ik proef nog steeds de smaak en
ik denk nog steeds aan al die vervlogen dagen.

Heydar-baba!
Het was Nieuwjaar en de nachtegaal zong.
Het meisje breide sokken voor haar bruidegom.
Jongens lieten hun sjaals door het rookgat zakken
en moeders vulden ze met snoepgoed en
cadeautjes.
Iets stoppen in de sjaal van een bruidegom,
wat een mooie traditie!

Heydar-baba!
Toen, ik huilde omdat ik ook een sjaal wilde

kreeg ik er één en bond hem om mijn middel.
Ik rende naar het huis van Qolam
en liet mijn sjaal door hun rookgat zakken.
Terwijl tante Fatma sokken bond in mijn sjaal
dacht zij huilend aan de dood van Oma Gan-
naanaa.

Heydar-baba!
De boomgaarden van Mierza-Maamad
de zoet-zure pruimen in de tuinen
de eigen plek met de uitzet van een bruid,
die beelden trekken aan mijn ogen voorbij
en blijven als tenten kamperen in mijn
herinneringen.

Heydar-baba!
Toen , met Nieuwjaar de rode aarde met water
werd gemengd
en de kamermuren ermee werden bedekt en
versierd,
de bruiden hun mooiste spullen te voorschijn
haalden
en de moeders terug verlangden naar hun eigen
bruidstijd.

Heydar-baba!
Nieuws, een brief of een boodschap
van de straatverkoper uit Bakoe
Biest, melk en room van de koeien
Rozijnen en walnoten van de woensdag

de woensdag dat de meisjes Atiel-batiel spelen
de woensdag dat de meisjes hun geluk een zetje
geven.

Heydar-baba!
Wij verfden eieren prachtig rood
en als er eentje brak bij het eiertikken,
aten we hem op en wij kregen nooit genoeg van
dat spel.
Ali gaf mij een bikkell
en Erza plukte Nieuwjaarsbloemen voor mij.

Heydar-baba!
Noroezali reed dorsend met zijn ossen in de
rondte
en schoof af en toe het kaf aan de kant.
Vanuit de bergen klonk het geblaf van een
herdershond,
ezels stonden stil
en luisterden met gespitse oren.

Heydar-baba!
Wanneer, in de namiddag,
de kuddes koeien en ezels terug keerden
pakten wij de jonge ezeltjes en reden daarop weg.
De kuddes vervolgden hun weg naar het dorp
wij, kinderen, reden er hard achteraan
en maakten een lange neus naar de herders.

Heydar-baba!

In de zomernacht ruist de rivier
de steentjes in het water rollen
de ogen van de wolven schitteren in het donker
de honden herkennen de ogen en willen de
wolven verjagen.
De wolven verdwijnen in de bocht van de weg.

Heydar-baba!
In de winternacht zijn de stallen warm
de slaappleatsen en de dekens van de
dorpelingen zijn warm
in de kachels brandt een prachtig vuur
de dorpelingen eten walnoten, suikergoed,
zuidvruchten
en hebben het gezellig met elkaar.

Heydar-baba!
De souvenirs van neef Sjoedzja uit Bakoe.
Op de daken thee drinken uit de samowar en
samen praten.
Ik herinner me nog steeds zijn mannelijke
gestalte.
Zijn bruiloft veranderde in een rouwdienst.
De geluksspiegel van Naanaa-Qiz brak.

Heydar-baba!
De ogen van Naanaa-Qiz.
De lieve woorden van Raagsjaandeh.
Ik schreef dit gedicht in het Azerisch Turks
zodat zij het zelf kunnen lezen.

Men moet weten dat men zelf verdwijnt
en dat alleen maar een naam overblijft.
Van het zoete en het bittere
blijft alleen maar een vluchtige smaak over.

Heydar-baba!
Wanneer, aan het eind van de winter de
noordenwind waait
de dorpskinderen met hun sleetjes in de sneeuw
spelen
en sneeuwruimers vanaf de bergen naar het dorp
komen,
weet dan, dat ik in mijn geest bij jullie ben
zoals een wintervogel vast zuigt in de sneeuw.

Heydar-baba!
Toen Qarie-Naanaa draden spande in haar
weefraam,
de zon tussen de wolken door haar stralen om
een spoel wond,
de oude wolf een lam roofde uit de kudde
en de kudde van de berghelling naar het dorp
vluchtte
liep de melkemmer vol en stroomde over.

Heydar-baba!
Toen, tante Gadzja-Sultan boos haar tanden
ontblootte,
haar man, neef Molla-Baqer in elkaar kroop,

de oven aangestoken werd en de kamer vol rook
zette,
het water in onze samowar kookte,
dansten de gepofte graankorrels op het bord
boven het vuur.

Heydar-baba!
Toen, wij augurken en meloenen van de velden
pikten
en alle potten en pannen daarmee gevuld
werden,
wij in de ovens pompoenen klaar maakten
en ze daarna opaten en ook het binnenste van de
pitten,
barstten we bijna uit elkaar van zoveel eten.

Heydar-baba!
Toen, er een perenverkoper uit Waarzeqan kwam,
je overal in het dorp kinderstemmen hoorde,
en wij omhoog kwamen om hem te zien,
renden wij luid juichend naar hem toe
en kregen peren in ruil voor onze zakjes graan.

Heydar-baba!
Toen, ik op een nacht met neef Mirza-Taqie naar
de rivier ging
en keek naar de verdronken maan in het water
en wij twee lichten aan de overkant van de rivier
zagen

en naar elkaar riepen: "Dat zijn twee ogen van
een wolf!"

vluchtten wij en wij weten nog steeds niet
hoe wij zo snel weer in het dorp kwamen.

Heydar-baba!

Jouw bomen zijn hoog geworden;
jouw kinderen zijn oud geworden;
jouw dikke dorpelingen zijn mager en hongerig
geworden.

De zon is ondergegaan en het is donker geworden
en de schitterende ogen van een wolf kwamen te
voorschijn.

Heydar-baba!

Ik heb gehoord dat het licht van God aan is,
dat de bron op het plein voor de moskee is
hersteld
en dat de dorpelingen het nu beter hebben.
Moge de handen van Maansoer Khan werkzaam
blijven
en moge God hem zegenen waar hij ook leeft.

Heydar-baba!

Leeft Mollah Ebrahim nog of niet?
Geeft hij nog steeds les aan kinderen of niet?
Bestaat zijn schooltje nog of niet?
Doe namens mij de groeten aan de
dorpsgeestelijke;
en wens hem vrede en respect.

Heydar-baba!
Tante Gadzjdzja-Sultan is naar Tabriz gereisd,
maar ze kan niet eens naar ons toe komen.
Kinderen, zullen we ergens anders heen gaan?
De vader is overleden; de hele familie is uit elkaar
gevallen.
Het schaap van onze herinnering is leeg
gemolken.

Heydar-baba!
Het bestaan is een vals bestaan.
Het is een erfenis van Salomo en Noach.
Het brengt de mens vol problemen op aarde.
Het vraagt alles terug wat het gegeven heeft;
Van Plato blijft alleen de kale naam over.

Heydar-baba!
Alle vrienden en kameraden keerden mij de rug
toe;
Eén voor één hebben ze mij in de woestijn achter
gelaten.
Al mijn bronnen en lichten werken niet meer.
Op een moeilijk moment ging de zon onder en
viel de avond.
Het leven veranderde voor mij in een duistere
ruïne.

Heydar-baba!
Toen, ik op een avond met neef Mamoed
naar het dorp Qipstjaq reed

en onze paarden begonnen te galopperen
doordat de maan verscheen
lieten wij de ene heuvel na de andere achter ons.
Onze gastheer in Qipstjaq Masja Maami
gaf zijn grijze paard een tik,
haalde zijn jachtgeweer te voorschijn en loste een
schot.

Heydar-baba!
Het dal Qaara-Kul;
de wegen, de dijken en de velden rond
Chosjkaanab
waar de nachtegaleen hun jongen krijgen;
waar ons dorp is ontstaan
ons dorp, waar wij goed voor moeten zorgen.

Heydar-baba!
Wie heeft Chosjkaanab geruïneerd?
Wie van de edelen is verdwenen en wie is
overgebleven?
Wie is de eigenaar van het gebouw van Amir-
Qaaffar?
Vult de rivier nog steeds het waterbekken?
Of is het verdroogd en zijn jouw tuinen dorstig?

Heydar-baba!
Amir-Qaaffar was de hoogste van de edelen;
hij was een meester in het zigzag rijden op de
jacht;
bij kerels was hij altijd welkom;

slappingen mochten hem niet.
Hij vocht voor het recht van de zwakken
en bestrafte de onrechtvaardigen met zijn zwaard.

Heydar-baba!
Oom Mir Moestafa was een lange man.
Hij was gespierd en droeg een baard als Tolstoi.
Alle droevige bijeenkomsten veranderden door
hem
in een bruiloft.
Hij was de eer van Chosjkaanab.
Hij was de voorganger in alle moskeeën en bij alle
bijeenkomsten.

Heydar-baba!
Maadzj Al Sadat was zo vriendelijk als een
bloeiende tuin;
hij kon zijn stem verheffen als een onweer;
de woorden kwamen vloeiend uit zijn mond;
hij was een goed redenaar;
zijn groene ogen leken twee lichten in de nacht.

Heydar-baba!
Mijn vader's deur stond voor iedereen open
hij leefde voor het helpen van iedereen
hij was één van de laatste weldoeners;
na hem verslechterden alle omstandigheden
en de lamp van liefdadigheid ging uit.

Heydar-baba!

Het grappen maken en de humor van Mir-Saleh,
Het meesterschap van Mir-Aziz in religieuze
ceremonieën ,
Het eerst rustige en daarna uitbundige van Mir-
Maamaad,
Als je er nu over vertelt denkt iedereen dat het
fabeltjes zijn,
voorbij, weg gegaan, verdwenen, onder gegaan,
afgelopen.

Heydar-baba!
Het vrouwelijk voor de spiegel opmaken
van zijn wimpers door Mir-Abdoel,
het uitlopen van de mascara over zijn wangen,
het zich uitrekken van iedereen om zijn gedoe te
bekijken.
Moge de verhalen blijven bestaan
over de verrekijker van Sjah-Abbas.
Moge de goede tijden van Chosjkaanab blijven
bestaan.

Heydar-baba!
Tante Setareh bakte koekjes,
Mir-Qader pikte er af en toe eentje,
at hem snel op en vluchtte als een veulentje.
Iedereen moest om zijn gedrag lachen
en ook om de tik met de bakspaan
die tante Setareh uitdeelde.

Heydar-baba!

Hoe is het nu eigenlijk met A-mir-Hedar?
Zijn samowar kookt vast nog steeds.
Hij is vast oud geworden en smakt bij het eten
Hij is vast hardhorend en zijn ogen liggen diep in
zijn hoofd.
Arme tante is er vast een beetje gek van
geworden.

Heydar-baba!
Ganoem-Tante trok een gezicht
als Mir-Abdoel iets zei.
Ze vroeg Azraiël hem te komen halen.
Mir-Abdoel veranderde de ruzietjes in grapjes,
at het vlees uit de pan en ging een dutje doen .

Heydar-baba!
Fezzeh-Ganoem was de bloem van Chosjkaanab
A-mir-Jaahja was de knecht van het Nichtje,
Rochsareh was de lieveling en een ster,
Zij deed Seyyed-Hossein en Mir-Saleh na,
maar niet de bekrompen A-mir-Dzjafar.

Heydar-baba!
's Ochtends vroeg kwamen de herders,
de rammen en ooien blaatten overal,
mijn lieve tante omwikkelde haar zuigeling,
er was de geur van de pas aangestoken oven
en van het vers gebakken brood.

Heydar-baba!

Wilde duiven verzamelden zich en vlogen op.
De zon zond haar stralen als een gouden sluier
over het dorp en volgde haar baan.
De zonsopgang verhoogde de eer van de berg
en verjongde de vurige aanblik van de natuur.

Heydar-baba!
Wanneer de sneeuw van de bergen stort
en 's avonds de karavaan verdwaalt,
waar ik ook ben, in Teheran of in Kasjan,
van verre maak ik me bezorgd daarover.
De beelden ervan spelen door mijn hoofd.

Heydar-baba!
Kon ik nog maar even schuilen onder jouw rots
om te weten hoe het met hem is
en wat er met hem gebeurt.
Kon ik maar versmelten met zijn sneeuw
en de hete harten verkoelen.

Heydar-baba!
De bloemknoppen lachen.
De voeding voor het hart is bloed.
Het leven is een duistere cel.
Niemand opent de deur van die cel.
Vluchten is onmogelijk.

Heydar-baba!
De lucht is helemaal bewolkt.
De ene dag is nog slechter dan de andere.

Men moet bij elkaar blijven, want afscheid nemen
is heel erg.

Al het goede in ons is verdwenen,
wij kwamen terecht in een zwarte dag.

Heydar-baba!

Eens moet men die verdomde wereldbol vragen:
wat ben je eigenlijk met ons van plan?

Zeg, moge dan alle sterren door elkaar geschud
worden

zodat ze uit elkaar vallen

en het einde van het heelal en Satan's plannen
betekenen.

Heydar-baba!

Moge ik met deze stormwind kunnen meevliegen
en de waterval, die van de bergen stort, inhalen.

Moge ik kunnen mee huilen met het volk in de
verte

zodat ik kan ervaren

wat de oorsprong is van de traditie van afscheid
nemen

en kan zien wie er in onze streek verdwijnt en
overblijft.

Heydar-baba

Ik heb in mijn eentje deze woorden de wereld in
gegooid;

stuur jij nu de echo van mijn woorden de hemelen
in.

Laat de kooi van de uil ook niet te nauw zijn.
Zie hier een gevangen leeuw die brult
en on-mensen oproept menselijk te zijn.

Heydar-baba!
Wanneer het bloed van eer kookt,
de adelaars afscheid nemen en weg vliegen
en met het onweer steentjes van de bergwand
dansen,
dan zal je mijn eerzucht terug zien
en mijn lijk zien hangen aan de ere-galg.

Heydar-baba!
Wanneer de kraanvogel 's avonds over vliegt,
de ogen van Kooroqloe in het donker alles zien,
hij zijn paard Qier-at bestijgt en weg galoppeert,
wordt mijn werk hier niet voleindigd
voordat Eewaaz aangekomen is.

Heydar-baba!
Schenk alleen echte kerels het leven,
druk de slappelingen in de grond,
grijp en wurg alle wolven in de heuvels,
laat de schapen rustig grazen,
zodat ze rond en vet worden.

Heydar-baba!
Laat jouw verlangens vervuld worden;
Laat jouw bestaan een blij bestaan zijn.
Laat jouw voorbijgangers je bewonderen

en in gedachten houden.
Zie mijn zoon, de dichter Sjahriyar,
die alleen maar verdriet had en het koesterde.

EINDE

GEGROET, HEYDAR-BABA!

Verklaring van de woorden

door de dichter Sjahriyar

1. (blz. 10)

Heydar-baba is de berg bij mijn dorp waar ik tegen spreek. Ik heb deze berg gekozen als getuige van alles, wat hier gebeurde.

2. (blz. 12)

Mir Ajzdar was een beroemde dorpsomroeper

3. (blz. 12)

Asjiq Rostam was een bekende dorpsmuzikant en zanger

4. (blz. 13)

Sjenkuul Awa is een dorp, waar mooie boomgaarden zijn. Dit dorp ligt aan de voet van de berg Heydar-baba.

5. (blz. 13)

Qoeroe Gol (droge bron) is de naam van een waterbron. Het is een grote bron, die op een meer lijkt en waar de ganzen komen in de lente, herfst en winter. In de zomer is er te weinig water; daar komt de naam "droge bron" vandaan.

6. (blz. 13)

Qaaraah-Tsjamaan is een dorp in de omgeving van Heydar-baba

7. (blz. 13)

Kaarbala is een stad in Irak en een bedevaartplaats voor de Sjiïeten. Daar bevindt zich ook het graf van Hosein, de kleinzoon van de profeet Mohammed.

8. (blz. 14)

Sjeik Al-Islam was een intellectuele en gerespecteerde dorpsgeestelijke, die in zijn jonge jaren een prachtige stem had. Als mensen zijn stem hoorden wisten zij, dat de tijd voor gebed was aangebroken.

9. (blz. 15)

Dasjli-Boelag (stenen-bron) is de naam van een waterbron

10 (blz. 15)

“Roep het lam weer terug.” Zo heet een oud dorpsliedje.

11. (blz. 15)

Soeli-jerien is een plaatsnaam.

12. (blz. 17)

Hadzja (zie Tante Hadzja) is een afkorting van Hadzjaar. Tante Hadzja woonde in het dorp.

13. (blz. 17)

Memed Sadeq was een van de dorpelingen.

14. (blz. 17)

Masjad Rahim en Masjad Hadzjli waren dorpsoudsten. Als Masjad Rahim zijn gebedskleed aandeed betekende dat, dat er iets aan de hand was. Masjad Hadzjli was een aardige man, die heel veel at.

15 (blz. 18)

Maliek Niaz was een grondbezitter, die goed kon paard rijden en schieten.

16. (blz. 18)

“Henna en lampenpitten”. Bij bruiloften was het volgende traditie: de gastheer (meestal de vader van de bruidegom) kocht henna en lampenpitten. Bruidsmisjes legden dit in een schaal en boden elke gast een door de henna rood geworden lampenpit aan in ruil voor een geschenk of geld. De gast wikkelde de lange pit om zijn hand en had zo een herinnering aan de bruiloft: een beetje rode hand alsmede een kostbare lampenpit, wat weer een tijd licht betekende. Uit de opbrengst van het gekregen geld werden de kleding, de kleedsters en de opmaaksters van de bruid betaald alsmede een deel van de bruiloft.

17. (blz. 18)

“De bruidegom werpt een appel naar zijn bruid”. De appel is hier het symbool van “genoeg bezitten). De bruidegom gooit vanaf het dak een ingesneden appel naar zijn bruid, die op een paard komt aanrijden. De appel barst uiteen op het lichaam van de bruid hetgeen betekent: het symbool van “genoeg bezitten” is kapot want wij zullen nooit genoeg van elkaar krijgen.

18. (blz. 19)

Qolam was een neef van mij (de dichter); zijn moeder was Tante Fatma. Oma Gan-naanaa was

de oma van mij en Qolam en de moeder van Tante Fatma.

Als een familielid gestorven was, werden de Nieuwjaars-tradities niet gevierd. Als kind realiseerde ik me dat niet en wilde toch mijn sjaal door het rookgat laten zakken om cadeautjes te krijgen.

19. (blz 19)

Mierza-Maamad was een familielid. Hij bezat prachtige boomgaarden en wij mochten daar spelen en van de vruchten eten.

20 (blz. 20)

Bakoe, de hoofdstad van de Republiek Azerbajdzjan.

21 (blz. 20)

Atiel-batiel. Traditie op de laatste woensdag (Fakkel-woensdag) van het jaar. Meisjes springen over vuurtjes op straat en doen dan een wens.

22. (blz. 20)

Erza was een van de dorpelingen.

23 (blz. 21)

Noroezali was een van de dorpelingen.

24 (blz. Blz. 22)

Sjoedzja was mijn neef. Hij was een aardige, gespierde jonge man, die vaak op zomermiddagen in zijn huis vrienden ontving en op thee en suikergoed trakteerde. Hij bespeelde ook zeer goed een Azerisch muziekinstrument. Hij bracht van zijn reizen naar Bakoe altijd geschenken mee voor zijn verloofde en zijn vrienden. Hij kreeg tyfus en

stierf jong. Zijn bruiloft veranderde in zijn begrafenis.

25 (blz. 25)

Naanaa-Qiz en Raagsjaandeh waren speelgenootjes uit mijn kindertijd.

26 (blz. 24)

Waarzeqan is een dorp, dat bekend is door zijn prachtige vruchten.

27 (blz. 25)

Maansoer chan Waafaian, die later naar Teheran verhuisde, was een van de weldoeners van het dorp, die het mogelijk maakte de dorpsmoskee te renoveren en een dorpsbron te slaan.

28 (blz. 25)

Mollah Ebrahim was mijn leermeester. Zolang ik mij kan herinneren had hij een schooltje, waarin hij les gaf aan de kinderen van ons dorp en van nabij gelegen dorpen. Vele kinderen hebben bij hem de eerste leerstappen gezet. Hij bewerkte ook een eigen akkertje, waarop hij zijn groente en graan verbouwde.

29 (blz. 26)

Tabriz is de hoofdstad van de Iraanse provincie Azerbajdzjan.

30 (blz. 27)

Masja Maami was een inwoner van het dorp Qiptsjaq.

31 (blz. 27)

Qaara-Kul is de naam van een dal aan de voet van de berg Heydar-baba. Dit dal verbond de

dorpen Qisj-Qirsjaq en Chosjkaanab.

32 (blz. 27)

Amir-Qaaffar was een van de notabelen en wel-doeners van het dorp. Hij stond ook in andere plaatsen bekend als een moedig en welsprekend man.

33 (blz. 28)

Mir Moestafa was een oom van mijn vader. Hij was lang en droeg een lange baard. Hij leek een beetje op de Russische schrijver Tolstoi. Hij was een van de bekende mensen in ons dorp.

34 (blz. 28)

Maadzj Al Sadat was ook een van de notabelen van ons dorp, net als Mir Qaaffar. Hij hield erg van muziek.

35 (blz. 29)

Mir-Saleh had een prachtig handschrift.

36 (blz. 29)

Mir-Aziz was een belangrijk man bij de rituelen in religieuze ceremonieën in ons dorp.

37 (blz. 29)

Mir-Maamaad was een bekende dorpeling, die gewend was heel veel thee te drinken.

38 (blz. 29)

Mir-Abdoel was een oom van mij, die andere mensen naspeelde. Hij was de cabaretier van ons dorp.

39 (blz. 29)

De verrekijker van Sjah-Abbas (van de Safawieden-dynastie) is heel bekend in de verhalen en

legenden van Azerbajdzjan. Met deze verrekijker kon Sjah-Abbas alles in de gaten houden.

40 (blz. 30)

Tante Setareh was de tweede zuster van mijn vader.

41 (blz. 30)

Mir-Qader was een van mijn neefjes.

42 (blz. 30)

A-mir-Hedar was een oom van mij. Hij was een gulle man.

43 (blz. 30)

Azraïël, de engel des doods.

44 (blz. 31)

Fezzeh-Ganoem was een nichtje van mijn vader.

45 (blz. 31)

Rochsareh was ook een nichtje van mijn vader.

46 (blz. 31)

Seyyed-Hossein was een van mijn eerbare neven

47 (blz. 31)

A-mir-Dzjafar was de oudste zoon van A-mir-Qaaffar. Hij was heel sterk. Als je van hem een klap kreeg, was je nog niet jarig.

48 (blz. 32)

Kasjan is een stad midden in Iran.

49 (blz. 34)

Kooroqløe en zijn zoon Ewaaz zijn de belangrijkste helden uit het bekendste sprookje van Azerbaidzjan. In het kort is het verhaal van dit sprookje als volgt: Kooroqløe stuurt zijn zoon Ewaaz naar het slagveld. Ewaaz kwam niet te-rug

bij zonsondergang. In de duisternis van de nacht vroeg Kooroqløe aan de wind, de vogels en de bloemen waar zijn zoon bleef. Kooroqløe zocht de hele nacht door. De volgende morgen zadelde hij zijn paard Qier-at, bevrijdde zijn zoon en bracht hem aan het eind van het verhaal terug naar huis.